

lijke kleur, staande op een piedestal of console, vergezeld van het devies: heldhaftig, vastberaden, barmhartig. De laatste registratiedatum heeft te maken met de toevoeging van het devies, maar het wapen is van veel oudere datum, waarschijnlijk vroeg 15e eeuws. Een exacte verklaring van de inhoud van het wapenschild is nooit gegeven. Mogelijk is het dat de pal (de staande band of "paal") de rivier de Amstel aangeeft, waarlangs de stad werd gebouwd. Vergelijkbare situaties vindt men in onder andere de stadswapens van Dordrecht, Delft en Gouda. De drie St. Andrieskruisen zouden dan naderhand ingevulde tekens zijn ter onderscheiding van andere stadswapens. Wellicht zijn dit echter eenvoudige merk- of marktakens. Op oude stadsegels vindt men dit wapenbeeld ook als banier afgebeeld. De Rudolphinische keizerskroon is reeds lang het helmteken voor het Amsterdamse wapen. Reeds in 1488 werd dit aan Amsterdam verleend door Keizer Maximiliaan van Oostenrijk, als dank voor bewezen diensten.

Van de grote steden rondom West-Friesland, met Hoorn als centrum, is Alkmaar altijd een van de belangrijkste geweest. Het wapen toont: in keel(rood), een ronde gekanteelde en geopende burcht van zilver, voorzien van een valdeur van hetzelfde en verlicht van sabel(zwart); het schild gedekt door een lauwerkrans van sinopel (groen) en gehouden door twee leeuwen van keel; wapenspreuk "Alcmaria Victrix" in latijnse letters van keel op een wit lint. De eerste bevestiging van dit wapen door de Hoge Raad van Adel dateert van 26 juni 1816. De tweede bevestiging (in verband met de toevoeging van de wapenspreuk) is veel recenter, namelijk 28 december 1956. In principe is het echter van zeer veel oudere datum. Reeds in de Middeleeuwen bezat Alkmaar al een wapen, bestaande uit

een zilveren burcht op een bloedrood veld. Al in 1254 ontving de stad haar stadsrechten van Graaf Willem II als dank voor bewezen diensten, en vermoedelijk is toen al het stadswapen in gebruik genomen. Rondom Alkmaar werd in de 13e eeuw een serie burchten gebouwd, namelijk de Nieuwburg, de Torenburch en de Middelburg, die moesten dienen als afweer in de strijd tegen de Westfriezen. De Wapentekening van een burcht past volkomen in dit geheel. De wapenspreuk, die van zeer oude datum is en ontstaan als gevolg van het beleg van Alkmaar, is pas in 1956 aan het wapen toegevoegd.

DE RIJK

NIBBIXWOUDE

Twee wapens die aanleiding tot verwarring kunnen geven, vooral ten aanzien van dat van de stad Enkhuizen, zijn de gemeentewapens van Nibbixwoud en De Rijk.

De Haringstad, die de meeste haringen in zijn wapen doet, is Enkhuizen, met drie stuks van deze vissen. De Rijk heeft er maar twee en dat geeft dan tevens de rangorde van belangrijkheid aan ten aanzien van de haringvangst waarvoor ook De Rijk in de 17e eeuw enige vermaardheid genoot. De officiële beschrijving van het Rijper wapen, dat op 26 juni 1816 werd bevestigd, luidt: "Van Lazuur (blauw), beladen met twee haringen geplaatst en fasce en gekroond, alles van goud".

De bevestigingsdatum is ook in dit geval geen indicatie voor de ouderdom van het wapen, dat in elk geval al in het midden van de 17e eeuw in gebruik was. De volksmond heeft in de afgebeelde vissen wel eens snoeken willen herkennen, hetgeen de bewoners de scheldnaam "Snoeken" zou hebben opgeleverd.

Nibbixwoud heeft ook twee vissen in haar wapen, doch dit zijn echt geen haringen, zoals bij de twee voorgaande. Enkhuizen en De Rijk waren vroeger aan zout water gelegen en dankten daaraan hun visserijbestaan. Nibbixwoud had in de 17e eeuw echter als hoofdbestaansmiddel de zoetwatervisserij, vandaar dat de vissen in dit wapen geen haringen maar baarsen zijn. Ze zijn bovendien niet gekroond (!). De officiële omschrijving luidt: "Van Lazuur, beladen met drie baarsen van goud" (bevestigd op 26 juni 1816).